

การอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุกับแนวทางการกระจายรายได้ Financial Literacy in Elderly and Income Distribution.

ยศวดี นิรารมย์¹, สัพพัญญู ปิ่นพิทักษ์² และมนัสนันท์ ปิ่นพิทักษ์³

Yoswadee Nirarom¹, Suppanyu Pinpitak² and Manasnun Pinpitak³

^{1,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

²นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Received: 15 December 2022

Revised: 13 January 2023

Accepted: 17 January 2023

^{1,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Phetchabun University

²Plan and Policy Analyst from the Office of the President Rajabhat Phetchabun University

Corresponding Author Email: Suppanyu.p@pcru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และ อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. เพื่อศึกษาระดับการกระจายรายได้ของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 3. เพื่อศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ และ 4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในพื้นที่เป้าหมาย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลนาจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ตำบลชนแดนและตำบลท่าข้าม อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 420 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ และข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 11.34 คะแนน จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 54 ต่ำกว่าระดับคะแนนเฉลี่ยโดยเปรียบเทียบกับระดับคะแนนเฉลี่ย ของจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ อ้างอิงจากรายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2561 2) ระดับการกระจายรายได้ โดยวัดจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าการกระจายรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ระหว่าง 0.286 – 0.312 และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายรายได้กับระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน พบว่าปัจจัยดังกล่าวไม่ส่งผลให้ระดับคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 3) ระดับการศึกษาและระดับการออม คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงจัดทำเอกสารเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการจัดทำบัญชีครัวเรือนและการวิเคราะห์สุขภาพทางการเงิน และ 4) การจัดทำนโยบายมุ่งเน้นการสร้างการตระหนักรู้ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านการเงินส่วนบุคคล

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, การอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน, การกระจายรายได้

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the financial literacy level of the elderly in Muang Phetchabun District and Chon Daen District, Phetchabun Province 2. to study the level of income distribution 3. to be a guideline for developing financial skills for the elderly and 4. to provide policy recommendations. A

research that combines qualitative and quantitative research with research tools such as questionnaires and data analysis from relevant sources. with a sample group is the elderly Lives in Na Nguwa Subdistrict, Mueang District, Chon Daen Sub-district and Tha Kham Sub-district, Chon Daen District, Phetchabun Province, 420 people were calculated from the sample size using the Taro Yamane method at the error level of 0.05 derived from stratified sampling. Data collected from questionnaires were then analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean and comparison by t-test and Multiple Linear Regression Analysis. Data was conducted and executed by the content analysis. The research found that 1) The average financial literacy score of the sample group was 11.34 points out of a full score of 21 points, representing 54% lower than the average score by comparing with the provincial, regional and national average scores. Based on the 2018 Thai Financial Skills Survey Report 2) level of income distribution measured by GINI coefficient was between 0.286 – 0.312 and the relationship between the income distribution and the level of financial literacy did not cause significant differences at significance level 0.05. 3) education level and savings are factors that affects the level of financial literacy. The researcher had been made a document for the elderly with focusing on preparing household accounts and financial health and 4) Policy maker should focus on awareness in preparing for the aging society and support human capital development processes in personal finance.

Keywords: Elderly, Financial Literacy, Income Distribution

บทนำ

เป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญของประเทศในปัจจุบัน คือ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ได้ระบุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ คือ การก้าวข้ามประเทศกับดักรายได้ปานกลาง (Middle income trap) และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม นำไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ภายในปี พ.ศ. 2580 แต่เมื่อพิจารณาหนี้ครัวเรือนของประเทศแล้ว พบว่า หนี้ครัวเรือนของประเทศไทย ณ ไตรมาสที่ 2 ปี พ.ศ. 2562 มีมูลค่าสูงถึง 13.1 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 78.7 ต่อ GDP โดยเมื่อพิจารณาเฉพาะจังหวัด เพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นขอบเขตการวิจัยในครั้งนี้ หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จากในปี พ.ศ. 2545 อยู่ที่ 48,507.39 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้นเป็น 187,732.54 บาทต่อครัวเรือนในปี พ.ศ. 2562 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) สวนทางกับอัตราการออมที่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากรายได้ครัวเรือนที่เพิ่มในอัตราที่น้อยกว่ารายจ่ายครัวเรือน จากสถานการณ์ดังกล่าวประกอบกับปัญหาทางการเงินที่เกิดขึ้น เช่น กรณีธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ปัญหาหนี้ในระบบ ทำให้คำว่า Financial Literacy เริ่มเป็นที่กล่าวถึง เพราะคนเริ่มตระหนักว่าการอ่านออกเขียนได้ (Literacy) เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอในการใช้ชีวิตในสังคมในปัจจุบัน ยังมีทักษะหลายด้านที่ต้องเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นทักษะความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัล(Digital Literacy) ความฉลาดทางสุขภาพ (Health Literacy) การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) รวมถึงการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน (Financial Literacy) จะเป็นทักษะที่ทำให้คนมีความอยู่ดีมีสุข

ภาพรวมสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับข้อมูลการสำรวจทักษะทางการเงินในปี พ.ศ. 2561 ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการสำรวจตามแนวทางขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) โดยร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า คนไทยมีระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินอยู่ที่ ร้อยละ 66.2 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของ 30 ประเทศที่ดำเนินการสำรวจในปี พ.ศ. 2558 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสากล พบว่าองค์ประกอบด้านความรู้ทางการเงินของคนไทยยังมีคะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD โดยเฉพาะในเรื่องนิยามเงินเพื่อ ความเสี่ยงและผลตอบแทน และการกระจายความ

เสี่ยงในการลงทุน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลทักษะทางการเงินรายจังหวัด พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีระดับทักษะทางการเงินอยู่ที่ 12.8 คะแนน จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60.95 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ และยังเป็นลำดับที่ 16 จาก 17 ลำดับของจังหวัดในภาคเหนือ และมีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมทางการเงินน้อยที่สุดในภาคเหนือ และความท้าทายหนึ่งของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ การจัดการด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า 1 ใน 3 ของประชากรผู้สูงอายุ มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (ต่ำกว่า 2,667 บาท/เดือน) และมีแหล่งรายได้จากบุตรลดลง จากร้อยละ 52 ในปี พ.ศ. 2550 เหลือร้อยละ 37 ในปี พ.ศ. 2557 แต่ผู้สูงอายุเหล่านี้ยังคงทำงานอยู่ (ร้อยละ 40 ของจำนวนผู้สูงอายุ) แต่แรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ ซึ่งแม้ว่าผู้สูงอายุเหล่านี้จะได้รับการสนับสนุนเบี้ยยังชีพจากรัฐบาล แต่จำนวนเงินที่ได้รับยังไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็ยังขาดหลักประกันรายได้หลังเกษียณ ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นความท้าทายขององค์กรของรัฐที่จะต้องเข้ามาให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความรู้ทางการเงินของผู้สูงอายุ ตลอดจนการกระจายรายได้ของชุมชน เพื่อเสนอแนะช่องทางการส่งเสริมอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุที่มีศักยภาพได้รับโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นกำลังในการผลิตและพัฒนาประเทศต่อไป

จังหวัดเพชรบูรณ์ ถือเป็นจังหวัดที่มีประชากรผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากจังหวัดหนึ่งของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดเพชรบูรณ์มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 177,211 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 992,451 คน คิดเป็นร้อยละ 17.86 มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นลำดับที่ 19 ของประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) ประกอบกับจำนวนผู้สูงอายุในเขตตำบลนาจั่ว อำเภอมืองเพชรบูรณ์ ตำบลชนแดน ตำบลท่าข้าม อำเภอนนแดน มีสัดส่วนผู้สูงอายุที่มากกว่าตำบลอื่นภายในจังหวัด

ดังนั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการให้ความรู้ทางการเงินกับผู้สูงอายุ อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่จะนำไปเป็นแนวทางการในการพัฒนาทักษะทางการเงิน ตลอดจนการส่งเสริมรายได้ให้กับผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอมืองเพชรบูรณ์ และอำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาระดับการกระจายรายได้ของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอมืองเพชรบูรณ์ และอำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ
4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอมืองเพชรบูรณ์ และอำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุ อาศัยอยู่ในเขตตำบลนาจั่ว อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 2,134 คน ตำบลชนแดน จำนวน 641 คน และตำบลท่าข้าม อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 279 คน รวมทั้งสิ้น 3,054 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในเขตตำบลนาจั่ว อำเภอมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ตำบลชนแดนและตำบลท่าข้าม อำเภอนนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 420 คนโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้การสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 การวัดระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน และตอนที่ 3 ข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับคะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อความ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.75 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัยเพื่อหาค่าความแปรปรวนหรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวหรือการทดสอบค่าที (T-test) และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุกับแนวทางการกระจายรายได้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาระดับทักษะการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุในตำบลนางัว อำเภอเมือง ตำบลท่าข้าม และตำบลชนแดน อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 11.34 คิดเป็นร้อยละ 52.14 ของคะแนนเต็มทั้งหมด 21 คะแนน โดยจำแนกเป็นคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง 3.65 คะแนน คะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง 4.67 คะแนนและคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทางการเงิน 3.02 คะแนน โดยระดับคะแนนดังกล่าว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระดับคะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจ รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี พ.ศ. 2561

2. การศึกษาระดับการกระจายรายได้ของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการกระจายรายได้ โดยวัดจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างมีสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ระหว่าง 0.286 – 0.312 และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายรายได้กับระดับ

การอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน พบว่าที่ระดับการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้ระดับคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

3. แนวทางในการพัฒนาทักษะทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทาง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ด้านรายได้ เป็นการวิเคราะห์ความอยู่รอดและอิสรภาพทางการเงินจากรายได้และค่าใช้จ่าย 2) การวิเคราะห์ด้านสภาพคล่อง เป็นการวิเคราะห์ความสามารถในการจัดหาเงินสดจากการออมและสินทรัพย์สำรองยามฉุกเฉิน 3) การวิเคราะห์ด้านหนี้สิน เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมของระดับหนี้สินในปัจจุบัน และความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคต ตลอดจนวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่าย และ 4) การวิเคราะห์ด้านการออมและการลงทุน เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการออมและการลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคต รวมถึงการวิเคราะห์สถานะทางการเงินของครัวเรือน เพื่อเป็นองค์ความรู้ ในการเปรียบเทียบหรือเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงิน

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และ อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุ การจัดทำนโยบายเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในด้านการเงินส่วนบุคคล และการจัดทำรายรับ-รายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแผนงานบูรณาการ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่กำหนดแนวทางการสร้างการตระหนักรู้ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) การเร่งให้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ กองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ ในการส่งเสริมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน 2) เร่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการสร้างสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ และ 3) การนำเสนอข้อมูลรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมการมีอาชีพให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งจะสอดคล้องกับตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ได้กำหนดเป้าหมายให้การมีงานทำของผู้สูงอายุ (60-69 ปี) เพิ่มขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุกับแนวทางการกระจายรายได้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุในตำบลนางัว อำเภอเมือง ตำบลท่าข้าม และตำบลชนแดน อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 11.34 คิดเป็นร้อยละ 52.14 ของคะแนนเต็มทั้งหมด 21 คะแนน โดยจำแนกเป็นคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง 3.65 คะแนน คะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการเงินของกลุ่มตัวอย่าง 4.67 คะแนนและคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติทางการเงิน 3.02 คะแนน โดยระดับคะแนนดังกล่าว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระดับคะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจ รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี พ.ศ. 2561

2. เพื่อศึกษาระดับการกระจายรายได้ของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับการกระจายรายได้ โดยวัดจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างมีสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ระหว่าง 0.286 – 0.312 และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระจายรายได้กับระดับการอ่านออกเขียนได้

ทางการเงิน พบว่าที่ระดับการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้ระดับคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ พบว่า มีแนวทาง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ด้านรายได้ เป็นการวิเคราะห์ความอยู่รอดและอิสรภาพทางการเงินจากรายได้และค่าใช้จ่าย 2) การวิเคราะห์ด้านสภาพคล่อง เป็นการวิเคราะห์ความสามารถในการจัดหาเงินสดจากการออม และสินทรัพย์สำรองยามฉุกเฉิน 3) การวิเคราะห์ด้านหนี้สิน เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมของระดับหนี้สินในปัจจุบัน และความสามารถในการชำระหนี้ในอนาคต ตลอดจนวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่าย และ 4) การวิเคราะห์ด้านการออมและการลงทุน เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการออมและการลงทุนเพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคต รวมถึงการวิเคราะห์สถานะทางการเงินของครัวเรือน เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการเปรียบเทียบหรือเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงิน

4. เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และ อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุ การจัดทำนโยบายเพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในด้านการเงินส่วนบุคคล และการจัดทำรายรับ-รายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแผนงานบูรณาการ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ที่กำหนดแนวทางการสร้างการตระหนักรู้ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยกำหนดเป้าหมายไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) การเร่งให้ข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจ กองทุนการออมแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ ในการส่งเสริมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน 2) เร่งสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการสร้างสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ และ 3) การนำเสนอข้อมูลรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ในปัจจุบันมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมการมีอาชีพให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งจะสอดคล้องกับตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ได้กำหนดเป้าหมายให้การมีงานทำของผู้สูงอายุ (60-69 ปี) เพิ่มขึ้น

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุกับแนวทางการกระจายรายได้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 11.34 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสำรวจในปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีระดับคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับจังหวัด โดยองค์ประกอบด้านพฤติกรรมทางการเงิน เป็นองค์ประกอบที่กลุ่มตัวอย่างทำคะแนนได้น้อยที่สุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับคะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่า และมีการออมเงิน จะมีระดับคะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ อันเป็นปัจจัยสะท้อนถึงการมีองค์ประกอบทางการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินที่สั่งสมผ่านการศึกษา และการมีพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงินที่ดี ส่งผลให้ การจัดการทางการเงินส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนั้นดีขึ้นไปด้วย สอดคล้องกับ Xue, Rui (2019) ได้ทำการศึกษาระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินผู้สูงอายุในประเทศออสเตรเลียพบว่าระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินที่ยังมีผลไปในทิศทางเดียวกับการมีสุขภาพ และระดับการศึกษาที่ดี อีกทั้ง พฤติกรรมการบริโภค และความรู้ทางการเงินของผู้สูงอายุจะเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดความเป็นอยู่ทางการเงินของผู้เกษียณอายุ และยังคงสอดคล้องกับ Jere R. Behrman, Olivia S. Mitchell, Cindy K. Soo, David Bravo (2012) และ Maarten C.J. van Rooij, Annamaria Lusardi,

Rob J.M. Alessie (2011) พบว่า การอ่านออกเขียนได้ทางการเงินที่มีต่อการสะสมความมั่งคั่งของครัวเรือน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การอ่านออกเขียนได้ทางการเงินมีความสัมพันธ์กับการสะสมความมั่งคั่งของครัวเรือนในทิศทางที่เป็นบวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ที่มีปัจจัยสองประการที่สอดคล้องกันกับระดับคะแนนเฉลี่ยการอ่านออกเขียนได้ทางการเงิน คือ ระดับการศึกษา และการมีเงินออม

3. การกระจายรายได้ของชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างระดับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของแต่ละตำบลอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน และอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก และจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ความแตกต่างของระดับค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในแต่ละตำบลไม่ส่งผลต่อระดับคะแนนเฉลี่ย การอ่านออกเขียนได้ทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคนี้ สามารถสะท้อนความสุขของประชากรในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง และยังสะท้อนการบริหารจัดการชุมชนของหน่วยงานของรัฐในพื้นที่นั้น ๆ และสะท้อนการจัดสรรทรัพยากรลงสู่ชุมชนได้อย่างเหมาะสม แต่จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุในชุมชน จะมีการพึ่งพานโยบายจากทางภาครัฐเป็นหลัก เช่น ด้านสุขภาพ ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุจะใช้สวัสดิการของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเป็นหลัก รวมถึงด้านการใช้จ่าย จะพึ่งพาการสนับสนุนนโยบายของรัฐ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

4. แนวทางในการพัฒนาทักษะทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเงินเป็นหลัก นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะทางการเงิน ในเรื่องความเสี่ยงและผลตอบแทน การกระจายความเสี่ยงในการลงทุน และการพัฒนาความรู้เรื่องมูลค่าของเงินตามเวลา เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถวางแผนการเงินส่วนบุคคล ตลอดจนการวางแผนการจัดการการเงินในครัวเรือนได้

5. นโยบายในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุโดยตรงควรมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ทางการเงินเพื่อเพิ่มความตระหนักในการเตรียมการเกษียณอายุให้กับประชากร ซึ่งสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับปราโมทย์ วงเมือง (2558) และ Visyalini Selvadurai, Husaina Banu Kenayathulla & Saedah Siraj (2018) ที่ระบุว่าให้ความสำคัญกับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินให้กับประชากรจะส่งผลกระทบต่อการวางแผนการเกษียณอายุ และการมีอิสรภาพทางการเงินของบุคคลได้ นอกจากนี้ ภาครัฐควรมีการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในทุกด้าน เพื่อเตรียมการการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อไม่ให้กำลังแรงงานของประเทศรับภาระการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อรองรับประชากรทั้งประเทศมากเกินไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ทางการเงินเพื่อเพิ่มความตระหนักในการเตรียมการเกษียณอายุให้กับประชากร

1.2 ควรมีการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ในทุกด้าน เพื่อเตรียมการการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ

1.3 ควรสร้างการตระหนักรู้ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย และส่งเสริมการมีอาชีพให้กับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ได้กำหนดเป้าหมายให้การมีงานทำของผู้สูงอายุ (60-69 ปี) เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเจาะจงเฉพาะองค์ประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและสามารถต่อยอดไปสู่การนำไปใช้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินให้กับชุมชนได้อย่างตรงประเด็น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่าง ๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอบพระคุณ ประชาชนที่เป็นวัยผู้สูงอายุในตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ตำบลท่าข้าม และตำบลชนแดน อำเภอชนแดน ทุกท่าน ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการสำรวจระดับการอ่านออกเขียนได้ทางการเงินของผู้สูงอายุเป็นอย่างสูง และได้ให้ความกรุณาแก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562. สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/275>
- จิรวัดน์ เจริญสถาพรกุล. (2553). เศรษฐศาสตร์มหภาคชั้นกลาง (*Intermediate Macroeconomics*). สำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2561. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2563, จาก <https://www.1213.or.th/th/flsurveyreport/2561ThaiFLsurvey.pdf>
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: สำนักพิมพ์
- ปราโมทย์ วงเมือง. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางการเงินและการวางแผนเพื่อการเกษียณอายุของพนักงานไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). สถิติรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2563, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>
- Behrman, Jere R. et. al. (2012). How Financial Literacy Affects Household Wealth Accumulation. *American Economic Review*, 20(2), 300-304
- Boonsong, Khaimuk. (2008). *Family income distribution*. Kanjanaburi Province: Master of Economics Ramkhamhaeng University
- GengNiu, et. al. (2020). Financial literacy and retirement preparation in China. *Pacific-Basin Finance Journal*, 59(C)
- Lusardi, et. al. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Journal of Economic Literature*, 52, 5-44
- Maarten C. J. van Rooij, Annamaria Lusardi, Rob J.M. Alessie. (2011). Financial Literacy, Retirement Planning, and Household Wealth. *The NBER Working Paper*, 17(3), 1-40
- Ricardo, et el. (1890). *Workplace: Evidence from a Survey of Employers*. Ricardian Equivalence Theorem.
- Richard, et al. (2011). *CFA: Quantitative methods for investment analysis second edition*. Reading 5 The time

value of money

Solow, et. el. (2007). The Solow Growth Model. *Oxford Review of Economic Policy*, 23(1), 15-24

Visyalini Selvadurai, et. al. (2018). Financial Literacy Education and Retirement Planning in Malaysia.

Malaysian Online Journal of Educational Management, 6(2), 41-66

Xue, Rui. (2019). Financial literacy amongst elderly Australians. *Accounting & Finance*, 59, 887-918

Yamane Taro. (1973). *Statistic: An introductory and lysis*. (2ed). New York: Harpar and row